

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.5. La crisi del 1917

10.5.2. La crisi del 1917: una crisi o tres crisis?

a) **Crisi Militar**: grups de militars van formar les Junes de Defensa (*peninsulares*), reclamant millores salarials i regular els ascensos per criteris d'antiguitat (en contra dels *africanistes*, que ho feien per mèrits de guerra); al juny van elaborar un manifest en que culpaven al govern de no resoldre els problemes (**intervencionisme?**)

b) **Crisi política**: durant una suspensió de Corts (caiguda del govern de Romanones), el 5 de juliol de 1917 es va reunir a Barcelona una Assemblea de Parlamentaris (republicans, socialistes, lligaires...) per reivindicar la transformació de l'Estat centralista en un d'autonomista i convocar eleccions a Corts Constituents (corrupció, supressió constant de garanties constitucionals, estats d'excepció...)

El moviment, no va tenir continuïtat, ja que requeria l'entesa entre regionalistes i antimonàrquics d'esquerra i just esclatava una vaga general convocada per la CNT i la UGT (durament reprimida).

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.5. La crisi del 1917

10.5.2. La crisi del 1917: una crisi o tres crisis?

c) ***Crisi social***: des del 1916 es mantingué un moviment vaguístic creixent, tot i que desigual geogràficament i sectorialment. El ressò de la **Revolució Russa** de febrer va esperonar les expectatives revolucionàries entre les forces obreristes.

La vaga general d'agost del 1917 es va reprimir sense contemplacions per part de l'exèrcit i amb el suport de les classes benestants.

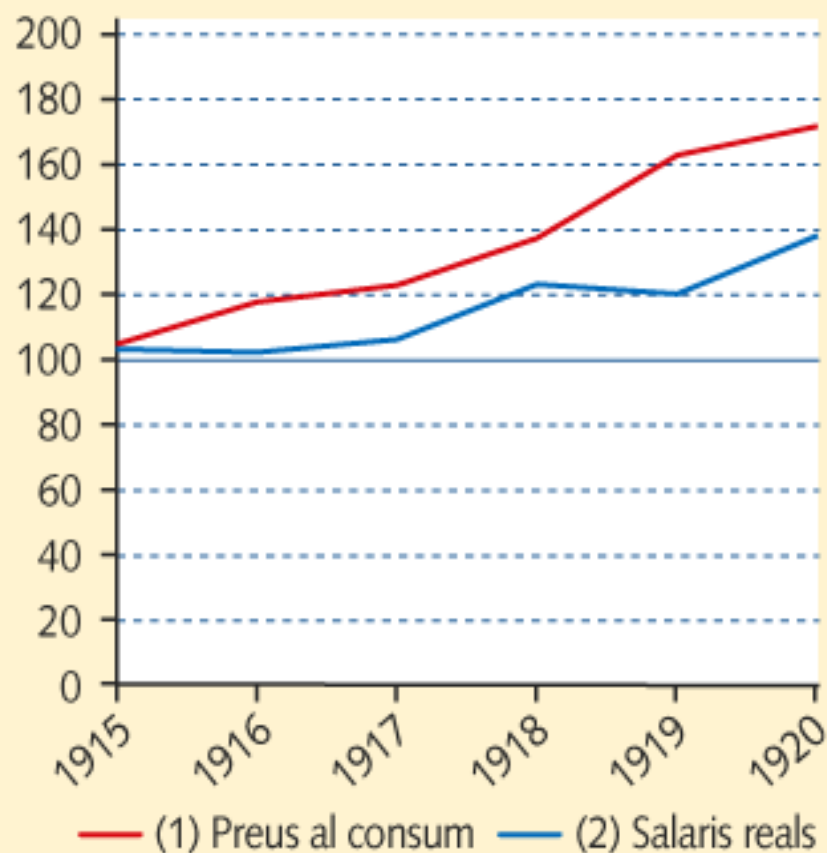
La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.5. La crisi del 1917

	1913	1918-19
Pan (un kilo)	0,30	0,55
Patatas (un kilo)	0,12	0,45
Bacalao (un kilo)	1,25	3,50
Arroz (un kilo)	0,50	1,00
Tocino (un kilo)	1,75	4,00
Morcilla (un kilo)	1,75	3,25
Azúcar (un kilo)	1,50	2,00
Huevos (docena)	1,20	3,00
Aceite (arroba)	10,00	17,25
Carbón vegetal (un kilo)	0,15	0,30

PREUS I SALARIS* (1915-1920)

(1) índex 100 = 1914 (2) índex 100 = 1913

*ponderat per a Barcelona

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.5.2. La crisi del 1917: una crisi o tres crisis?

LA TRIPLE CRISI DEL 1917

LA PROTESTA MILITAR

JUNTES DE DEFENSA

Excessiu pes dels africanistes.

Demanda renovació política per afrontar els mals de l'exèrcit.

LA CRISI POLÍTICA

Escàndols de corrupció.
Supressió garanties constitucionals, Estat d'excepció.

ASSEMBLEA de PARLAMENTARIS a Barcelona.

Reformes constitucionals i descentralització de l'Estat.

FRACÀS

LA CRISI SOCIAL

VAGA GENERAL REVOLUCIONÀRIA

Recolzat per les grans centrals sindicals CNT, UGT.

Aturar alça de preus, reformar el sistema polític: República.

FRACÀS: forta repressió llei marcial.

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

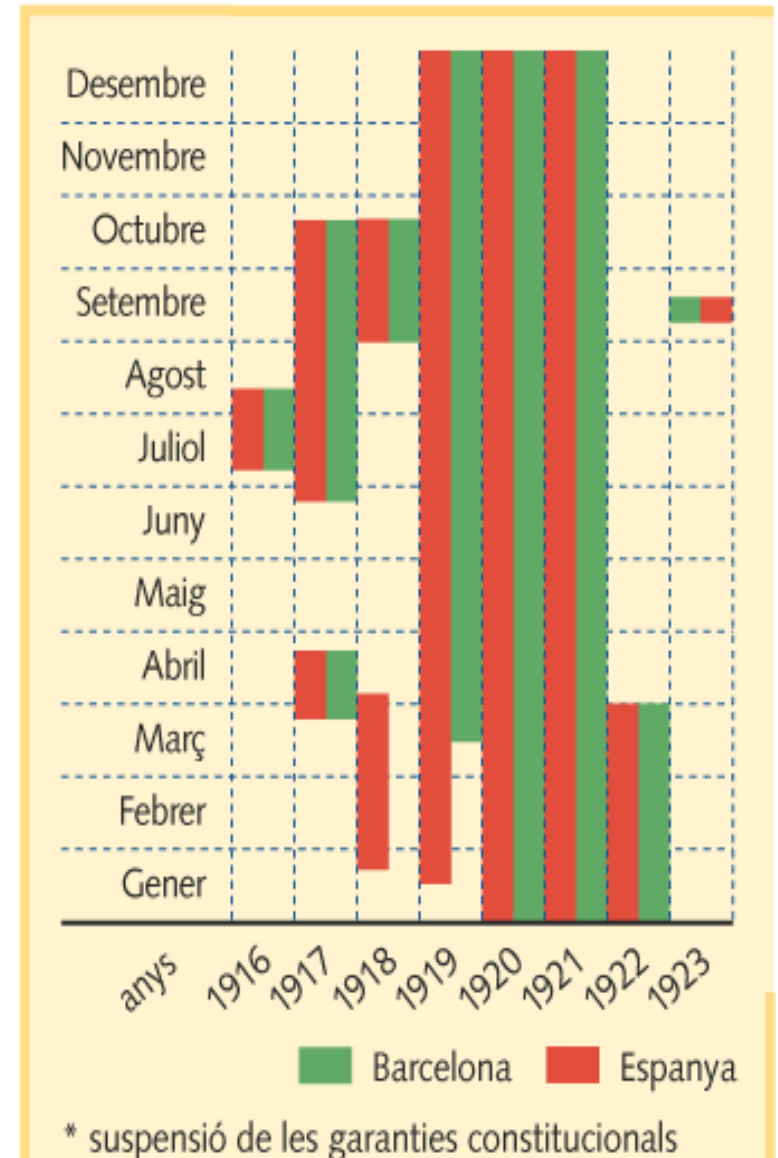
- Entre el 1918 i el 1923, la incapacitat dels governs per reformar el sistema polític, la forta conflictivitat social i les tensions derivades de la guerra del Marroc van suposar la crisi definitiva del règim de la Restauració.
- El fracàs dels governs de coalició van propiciar el retorn al sistema dinàstic (10 governs durant aquest període). Es va tornar a la tupinada, però cap partit va aconseguir majoria al Parlament i així es van fer habituals, les mesures d'excepció, la suspensió de les garanties constitucionals, tancament de les Corts... i cada vegada amb més pes de l'exèrcit: protagonista de la repressió.

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

- El govern d'Eduardo Dato va caure arran de "la crisi" -1917- (Dato va ser assassinat pels anarquistes el 1921).
- Es succeïren deu governs en cinc anys (veure cronologia del tema), dos d'ells de concentració (dinàstics i catalanistes), amb períodes de supressió de les garanties constitucionals. Uns governs que no van poder redreçar la situació (econòmica i social) per les moltes divergències partidistes

MESURES D'EXCEPCIÓ* (1916-1923)

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

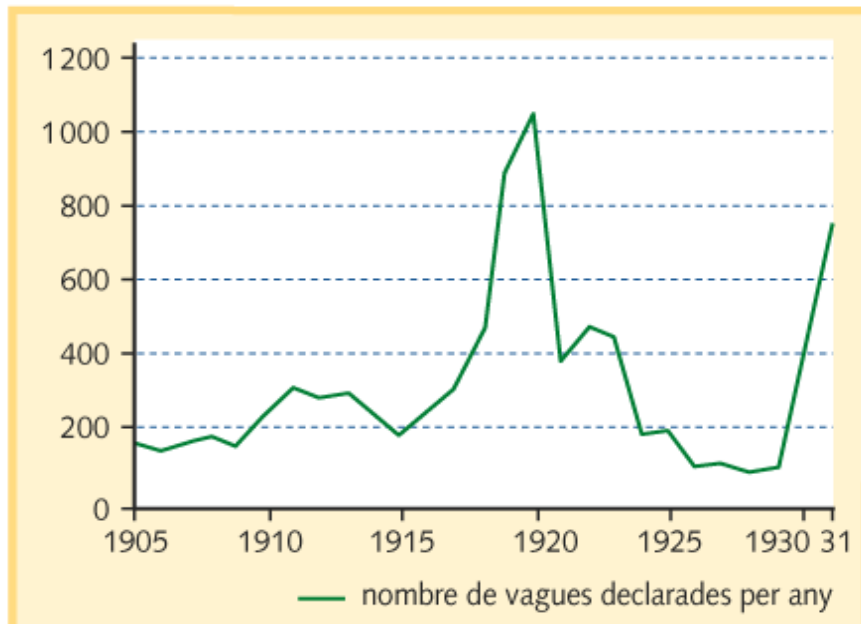
- El 1922, desencisats amb el possibilisme de la Lliga i amb la incomprensió de les campanyes per l'autonomia a la resta de l'Estat, a Catalunya aparegueren grups nacionalistes més radicals com Acció Catalana i Estat Català.
- El catalanisme progressista havia començat a revifar poc abans, el 1917, amb el Partit Republicà Català de Francesc Layret i Lluís Companys.

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

- L'anarcosindicalisme propugnava les vagues generals com a instrument revolucionari que destruís el sistema (la CNT va editar el diari Solidaridad Obrera). El camp andalús va esdevenir la punta de llança de l'agitació anarquista (trienni bolxevic).
- A Catalunya sorgí el sindicat Unió de Rabassaires el 1922 (enfrontat a l'Institut Agrícola Català de St. Isidre –IACSI- de dretes).

VAGUES A ESPANYA (1905-1931)

ASSASSINATS A BARCELONA* (1916-1923)

Anys	Patrons	Directors i encarregats	Agents de l'autoritat	Obrers
1916	—	1	—	1
1917	2	—	—	3
1918	4	3	—	6
1919	—	3	5	7
1920	8	4	1	26
1921-23	9	13	2	128

* produïts per motius polítics i socials

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

CONFLICTIVITAT AL CAMP

- Trienni bolxevic (1918-21) a Andalusia.
- Conflicte Rabassaire, a Catalunya. Unió de Rabassaires (1822), sindicat pagès (explotació familiar) enfrontat a l'IACSI (Institut Agrícola Català de Sant Isidre)

CONFLICTIVITAT OBRERA

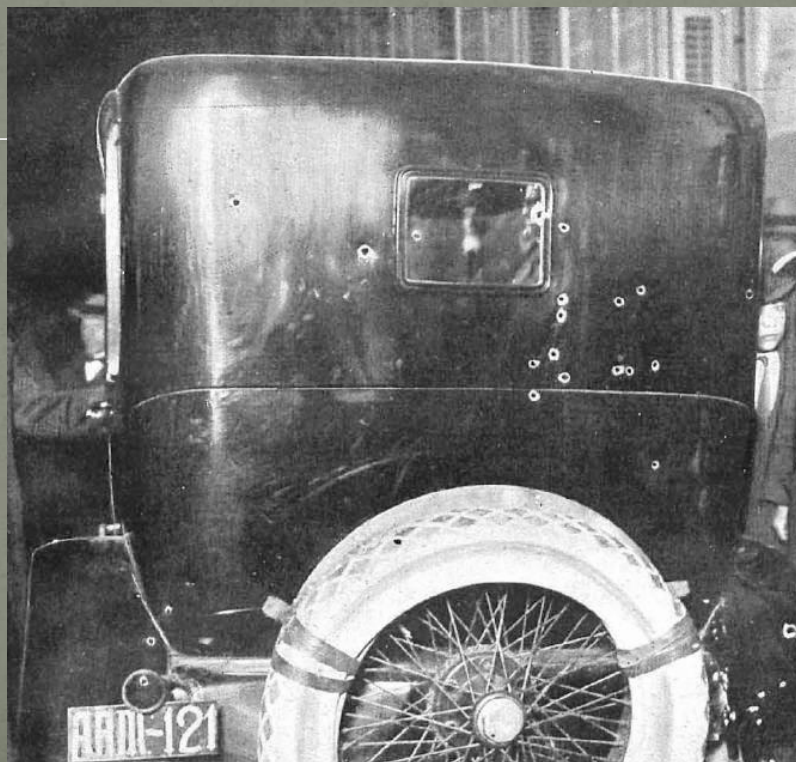
- Vaga de la Canadenca (1919).
- Pistolerisme: Enfrontament entre els sindicats i la patronal: Sindicat Lliure//Los Solidarios.
- Repressió. Aplicació Llei de Fugues.

La fi de la Guerra Mundial va produir un canvi brusc de les condicions econòmiques: disminució de la producció, alça de preus, augment de l'atur, que juntament amb el triomf de la Revolució a Rússia, va provocar una molt gran mobilització social i l'augment del sindicalisme.

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

- La Federació Patronal va organitzar bandes de pistolers per assassinar els dirigents sindicals en conxorxa amb les autoritats policials (Martínez Anido), i uns Sindicats Lliures (grocs). El pistolisme va deixar un rastre de més de 800 atemptats entre 1917 i 1923.

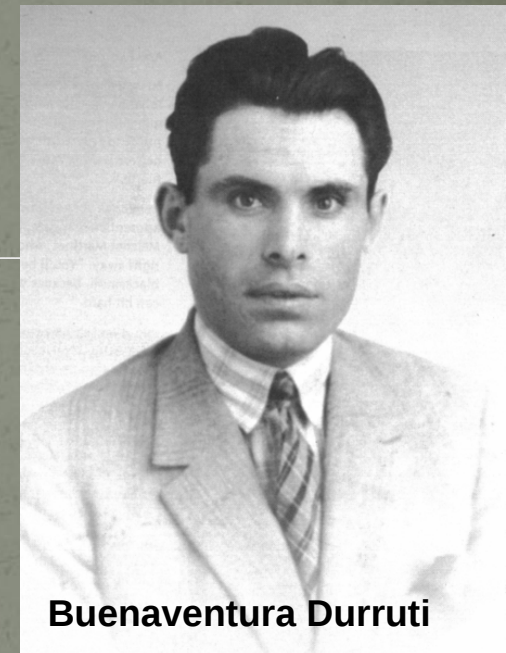
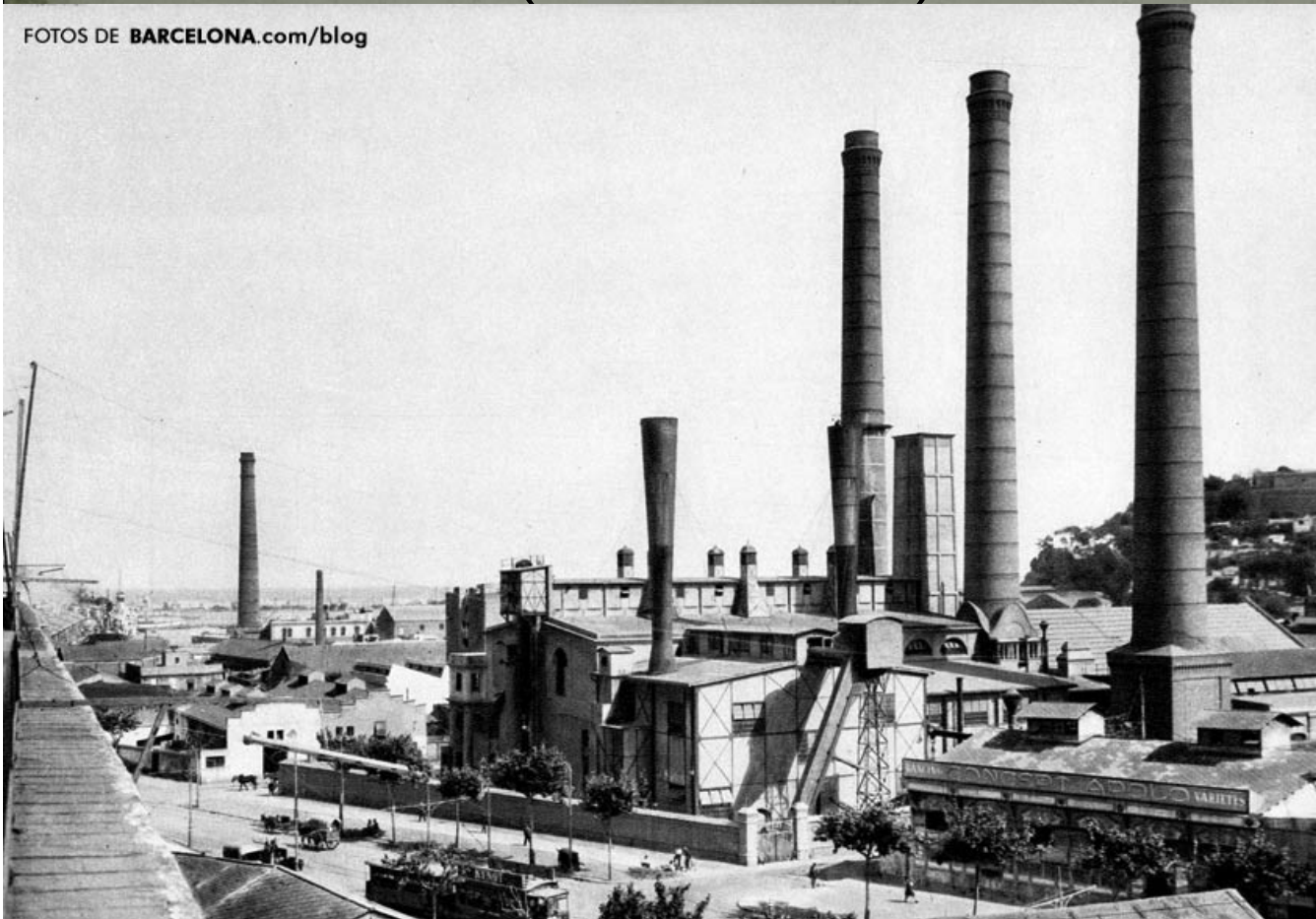
Salvador Seguí, el 'Noi del Sucre'

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

- El 1919 esclata la vaga de La Canadenca, que desencadenà una forta repressió (estat d'excepció, locaut) i la resposta violenta d'activistes com Buenaventura Durruti, Joan Garcia Oliver i Francisco Ascaso (*Los Solidarios*).

FOTOS DE BARCELONA.com/blog

Buenaventura Durruti

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

- El 1921, un atac marroquí va sorprendre la guarnició espanyola a Annual*. El desastre va esquixar l'exèrcit, el govern i la monarquia.

http://ca.wikipedia.org/wiki/Batalla_d%27Annual

<http://www.youtube.com/watch?v=zdgAitG5y-Q&feature=related>

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.6. La descomposició del sistema (1917-1923)

CINEMATÓGRAFO DE LA SEMANA
EL EXPEDIENTE PICASSO

FOR SILENO

Ya llega a los
coroneles

Ya sube hasta
los generales

¿Ve usted si está alto? ¡Pues
no alcanza a los políticos!

http://es.wikipedia.org/wiki/Expediente_Picasso

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo de Rivera

- El 13 de setembre de 1923, el capità general de Catalunya, Miguel Primo de Rivera, va donar un cop d'estat
- **JUSTIFICACIÓ:** posar fi a la crisi política, la conflictivitat social i el perill del trencament de la unitat d'Espanya.
- **SUPORTS:** monarquia, militars i part de les classes dirigents.
- **OBJECTIUS:**
 - Acabar amb la conflictivitat social
 - Frenar les aspiracions nacionalistes
 - Evitar responsabilitats per Annual
 - Evitar un canvi en les elits polítiques que portessin a la democratització del règim

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo: Reorganització de l'estat

- Va crear un Directori militar, per a arreglar els problemes més importants, que va suspendre el règim constitucional (cambres legislatives, ajuntaments, etc.), i va perseguir anarquistes i comunistes.

<http://www.youtube.com/watch?v=aOWNKCPh9Rk&feature=related>

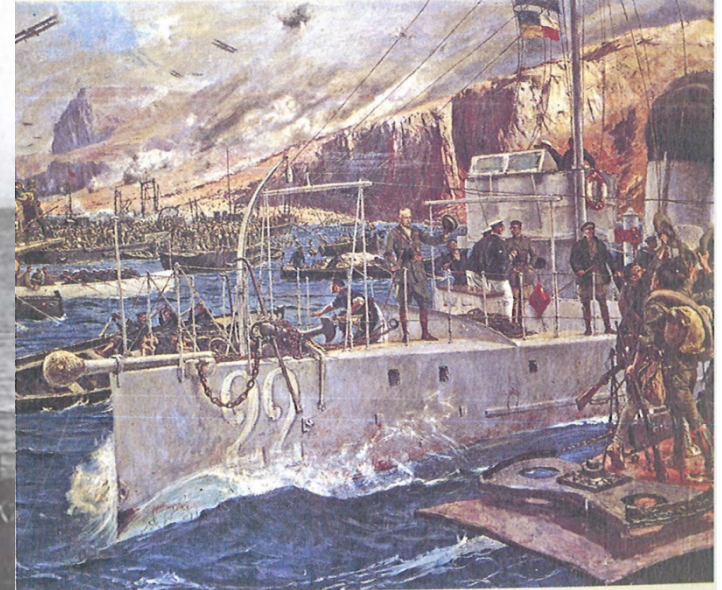
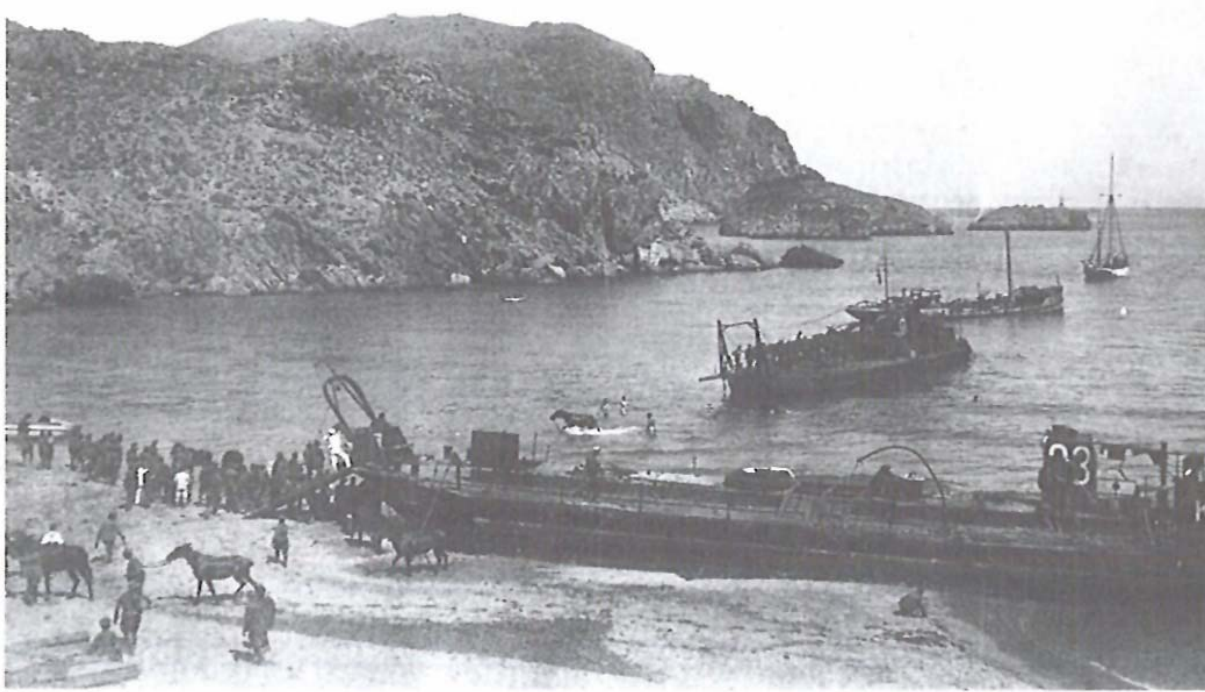
DIRECTORI MILITAR (1923-1925)

- Suspensió règim constitucional.
- Dissolució cambres legislatives.
- Cessament de les autoritats civils i ajuntaments.
- Prohibició dels partits polítics i sindicats.
- Militarització de l'ordre públic.
- Repressió obrera
- Solució del conflicte del Marroc:
Desembarcament d'Alhucemas (1925)

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo: Reorganització de l'estat

Desembarcament a la badia de Alhucemas, nord d'Àfrica (1925)

http://www.youtube.com/watch?v=W-qX_oVbNPY

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo: Reorganització de l'estat

- A partir de l'any 1925 va governar amb un Directori civil
- Va crear un partit a l'estil de Mussolini, la Unión Patriótica, que li donés suport social.
- Va actuar conjuntament amb França al Marroc (desembarcament d'Alhucemas, 1925), amb èxit.
- L'Organització Corporativa Nacional va agrupar patrons i líders sindicals moderats per eliminar els conflictes laborals. La UGT hi col·laborà.

**DIRECTORI
CIVIL
(1925-1930)**

- Perpetuar el Règim a l'estil feixista italià.
 - Partit únic: Unión Patriòtica
 - Estat Corporatiu: Asamblea Nacional Consultiva.

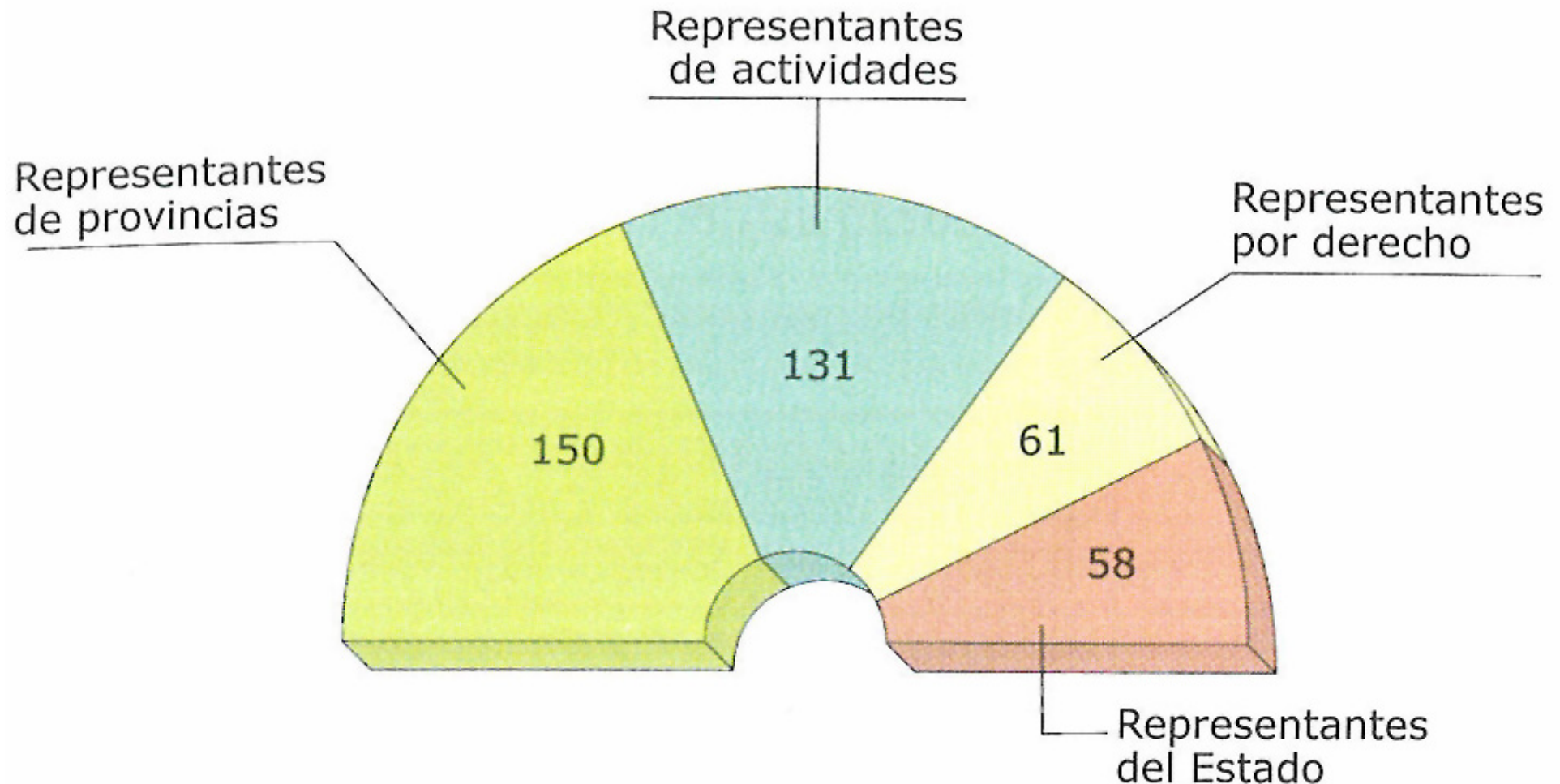

Miguel Primo de Rivera (sentat a l'esquerra del rei Alfonso XIII) al front del Directori Civil en 1925

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo: Reorganització de l'estat

Asamblea Nacional Consultiva

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo: Política econòmica i social

REFORMES:

- Intervencionisme estatal per afavorir les empreses espanyoles
- Foment de les obres públiques (ferrocarrils, carreteres, etc...)
- Proteccionisme
- Concessió de monopolis: CAMPSA, Telefònica...

EXPOSICIÓ INTERNACIONAL 1929 a **Barcelona*** i Sevilla.

*Objectiu: atreure la burgesia catalana cap al règim.

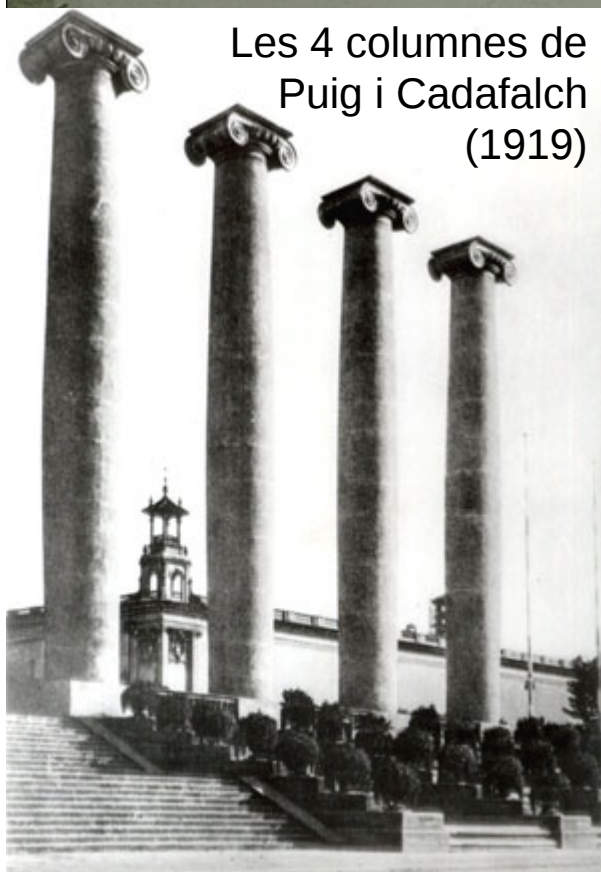
Sindicalisme Vertical: Organització Corporativa Nacional.
(agrupava patrons i obrers en comitès paritaris per regular els conflictes laborals, salaris, condicions de treball...)

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo: Política econòmica i social

Va crear milers de llocs de treball amb la realització d'obres públiques que haurien de servir per modernitzar les infraestructures. En aquest mateix sentit potencià les exposicions universals de Barcelona i Sevilla del 1929.

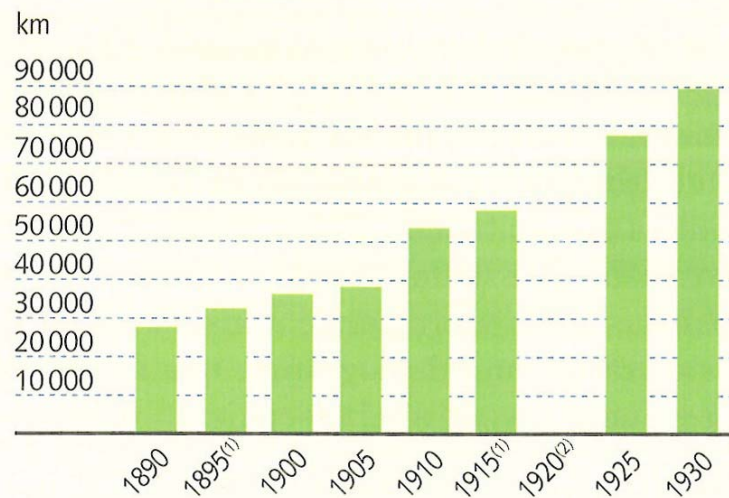
Tot plegat, va provocar un greu dèficit pressupostari, camuflat per la bona conjuntura econòmica dels anys '20.

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo: Política econòmica i social

LA RED DE CARRETERAS (1890-1930)

(1) las cifras corresponden a 1896 y 1916 respectivamente
(2) sin datos

Fuente: A. CARRERAS: *Estadísticas históricas de España, siglos XIX-XX*, 1989.

AUMENTO DE LAS INFRAESTRUCTURAS

Año	Red telegráfica (Km)	Aparatos telefónicos (número)
1900	29030	15594
1910	34701	23175
1920	40723	57813
1930	40996	212360

Fuente: A. CARRERAS y X. TAFUNELL: *Estadísticas históricas de España, siglos XIX-XX*, 2005.

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo de Rivera: Oposició al règim

- Malgrat el suport inicial de la Lliga, aviat va mostrar-se l'anticatalanisme del règim: supressió de la Mancomunitat el 1925, prohibició dels Jocs Florals, censura, etc.
- L'oposició al règim fou exercida per alguns monàrquics i militars conspiradors; però, sobretot, per republicans, anarquistes, comunistes, catalanistes radicals, i bona part de la intel·lectualitat.
- Francesc Macià, dirigent d'Estat Català i exiliat a França, organitzà un projecte d'invasió armada de Catalunya per instaurar un Estat independent. El novembre de 1926 va concentrar-se a Prats de Molló per passar la frontera amb un grup d'expedicionaris. Malgrat que va ser detinguts van aconseguir un gran ressò mediàtic.

La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)

10.7. La dictadura de Primo de Rivera: Oposició al règim

- Partits dinàstics Apartats del poder
 - Republicans
 - Comunistes
 - Sectors militars
- Alianza Republicana (1926)
- Sanjuanada* (intent fallit de cop d'estat contra Primo, 24/06/1926, protagonitzat pels generals Weyler i Aguilera. Van ser descoberts i arrestats).
- Intelectuals: Unamuno, Blasco Ibáñez...
 - Estudiants universitaris, organitzats a la **FUE** (Fed. Universitaria Escolar)
 - CNT
 - PSOE y UGT
 - Nacionalismes: Catalanistes i Bascos